

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ, узви вобастаи АМИТ, доктори илмҳои сиёсӣ, профессор Муҳаммад Абдурахмон Наврӯз ба рисолаи номзоди Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович дар мавзӯи “ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович аз соли 2016 то имрӯз дар Институти фалсафа ва сиёсатшиносии АМИТ фаъолияти илмӣ дорад. Ӯ фаъолияти кориашро дар институти номбурда давом додаисода, корҳои илмӣ таҳқиқотӣ мебарад. Номбурда танҳо вобаста ба мавзӯи диссертатсияшон 6 мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда, 4 мақола дар дигар нашрияҳо chop намуда, дар корҳои дигари ташкилӣ ва ҷамъиятӣ хеле фаъол аст.

Натиҷаи фаъолияти таҳқиқотии Саймаҳмадов Л.Н. дар бисёр конференсияҳои илмӣ-амалӣ пазируфта шуда, дар маҷмӯаҳои илмӣ амалӣ ва дар конференсияҳо нашр гардидаанд. Мақолаҳои нашргардида аз мустақилияти илмӣ ӯ шаҳодат медиҳанд.

Саймаҳмадов Лутфулло дар рафти омода намудани кори диссертатсионӣ худро ҳамчун таҳқиқотчии мустақил ва масъул нишон дода, оид ба мавзӯи таҳқиқотиашон ва тадбиқи он дар амалия баромаду суҳанронҳои зиёде дар радиё ва телевизион доранд.

Диссертатсияи Саймаҳмадов Л.Н дар мавзӯи “ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир” аз 3 боб ва 6 зербоб иборат буда, ҳар як зербоб бо хулосаҳои фишурда, ҷамъбаст карда шудааст.

Мақсади таҳқиқоти мазкур пеш аз ҳама, нишон додани заминаҳои муҳимтарини ташаккулёбии низоми геополитикии ҷаҳони муосир ва муайян намудани нақш ва мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити муосир мебошад. Барои амалӣ намудани мақсади таҳқиқот ва ҳамзамон барои дарёфти роҳи усулҳои таҳлилу таҳқиқи мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир муаллиф дар диссертатсия вазифаҳои таҳқиқот, объекти таҳқиқот, предмети таҳқиқот, фарзияи таҳқиқот ва наwgони илмӣ онро, ки роҳнамои асосии ба анҷом расонидани кори илмӣ ба шумор мераванд, хеле муҳим арзёбӣ намудааст.

Боби якуми диссертатсия – "Масъалаҳои назариявӣю методологии ташаккулёбии низоми геополитикии ҷаҳонро дар бар гирифта, дар ду зербоб яъне "Назарияҳои геополитикӣ ҳамчун методи таҳқиқоти муносибатҳои байналмилалӣ", "Геополитика ва ҳимояи манфиатҳои

геополитикӣ омили меҳвари ташаккулёбии муносибатҳои байналмилалӣ" таҳлилу таҳқиқ карда шудааст.

Дар ҳар як зербоб аслан, масъалаҳои назариявӣю методологии ташаккулёбии низоми геополитикии ҷаҳон дида баромада шудааст. Муаллиф дар омӯзишу таҳқиқоти худ нишон медиҳад, ки масъалаи мазкур марҳала ба марҳала зери таъсири равандҳои геополитикӣ дар низоми муносибатҳои байнидавлатӣ қарор гирифта, боиси пайдоиши парадигмаҳои нави илмӣ гардидааст. Аз ин рӯ, ӯ таъкият медиҳад, ки айни замон, назарияҳои классикӣ ва муносири геополитикиро аз ҳам ҷудо намудан мумкин аст. Бояд иқрор шуд, ки баъди ғурупоши Иттиҳоди Шӯравӣ на танҳо низоми геополитикии дукутба аз байн рафту, низоми ҷаҳони яккутба ба амал наомад, балки шиддатёбии муносибатҳои геополитикӣ боиси ташаккулёбии ҷаҳони бисёркутба гардид.

Боби дуюми диссертатсия «**Ҷаҳонишавӣ ва мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити муосир**» аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якуми боби дуюми диссертатсия «**Таъсири ҷаҳонишавӣ ва ҳамгироии минтақавӣ ба равандҳои геополитикии замони муосир**» моҳияти ҷаҳонишавӣ, нишонаҳои равандҳои ҷаҳонишавӣ, таъсири ҷаҳонишавӣ ба равандҳои геополитикӣ, хусусиятҳои муҳимми ҳамгироии минтақавӣ, тағйирпазирии равандҳои геополитикӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ таҳқиқ гардидаанд. Дар ин боб муаллиф моҳият ва хусусиятҳои равандҳои ҷаҳонишавӣ ва ҳамгироии минтақавиро мавриди таҳлил қарор дода, таъсири омилҳои сиёсӣ ва таърихиро ба ташаккул ва таҳкими мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ намудааст.

Дар зербоби дуюми боби дуюми диссертатсия «**Устуворшавии мавқеи геополитикии Тоҷикистон дар шароити соҳибистиклолӣ**» вазъи сиёсии солҳои аввали соҳибистиклолӣ, таъсири равандҳои минтақавӣю геополитикӣ ба раванди давлатдорӣи миллии Тоҷикистон, ҳалли вазифаҳои стратегӣи кишвар дар солҳои соҳибистиклолӣ, ҳимояи манфиатҳои геополитикӣ ва таҳкими мавқеи байналмилалӣи Тоҷикистон дар сиёсати хориҷӣи давлат таҳлилу баррасӣ гардидаанд. Аз замони соҳибистиклолӣ Тоҷикистон як қатор дигаргуниҳо, аз ҷумла дигаргуниҳои назаррасро дар сохтори сиёсии худ ва роҳи демократикунонии ҳаёти ҷамъиятиро аз сар гузаронидааст. Дар зербобҳои мазкур масъалаҳои марбут ба бархӯрди тамаддунҳо ҳамчун шакли зуҳури бархӯрди манфиатҳои геополитикӣ, воқеиятҳои геополитикии ҷаҳони муосир, тавсеаи фаъолияти созмонҳои экстремистӣ ва террористӣ, рақобати геополитикии субъектҳои нави муносибатҳои байналмилалӣ ва бархӯрди манфиатҳои онҳо дар минтақаи Осиёи Марказӣ таҳлил гардидаанд. Ҳамчунин, муаллиф ба омӯзиши рӯйдодҳои муҳими сиёсӣ, аз ҷумла низоъ

дар Украина, бетартибҳои сиёсӣ дар Ҷумҳурии Беларус (соли 2020), Ҷумҳурии Қазоқистон (соли 2022) ва вилояти мухтори Қарақалпоқистони Ҷумҳурии Ўзбекистон таваҷҷуҳ зоҳир намуда, омилҳо ва паёмадҳои геополитикии онҳоро мавриди таҳқиқ қарор додааст. Дар доираи ҳамин таҳлил Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ҳамчун ҷузъи муҳими фазои геополитикии Осиёи Марказӣ баррасӣ гардида, фаъолияти баъзе нерӯҳои сиёсӣ ва мазҳабии дорои хусусияти экстремистӣ ва террористӣ, ки барои ҳалалдор намудани суботи сиёсӣ ва амнияти миллӣ кӯшиш намудаанд, мавриди омӯзиш қарор гирифтааст.

Боби сеюми диссертатсия «**Таҳкими мавқеи байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии имрӯза**» аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якуми боби сеюми диссертатсия «**Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии минтақавӣ ва глобалӣ замони муосир**» ҳамкориҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои гуногуни олам, таъсири омилҳои дохилию беруна ба мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон, раванди ташаккули сиёсати хориҷии кишвар ва таҳкими мавқеи байналмилалӣ Тоҷикистон таҳқиқ гардидаанд.

Дар зербоби дуюми боби сеюми диссертатсия «**Дурнамои ҳифзи манфиатҳои геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистони дар низомӣ нави ҷаҳонӣ**» хусусиятҳои ҳамкории Тоҷикистон бо кишварҳои гуногуни олам, истифодаи принсипи сиёсати хориҷии бисёрсамта, диверсификатсияи сиёсати хориҷӣ, ҳамгироии Тоҷикистон бо созмонҳои байналмилалӣ минтақавӣ таҳлил гардидаанд. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳоло давраи гузаришро аз сар мегузаронад. Тағйирот дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ самти асосии рушди давлат гардид. Вақтҳои охир як қатор ҷорабиниҳо гузаронида шуданд, ки ба пешрафти кишвар таъсири назаррас расониданд. Ба андешаи муаллифи диссертатсия, дар шароити таҳаввулоти босуръати низомӣ ҷаҳонӣ ва тағйирёбии таносуби қудрат дар муносибатҳои байналмилалӣ, субъектҳои гуногуни сиёсати ҷаҳонӣ метавонанд аз вазъияти мавҷуда баҳрабардорӣ намуда, барои татбиқи манфиатҳои геополитикии худ ба равандҳои сиёсӣ ва амнияти минтақа таъсир расонанд. Ба андешаи муаллифи диссертатсия "аз чунин вазъият метавонанд субъектҳои гуногуни сиёсати ҷаҳонӣ истифода баранд ва барои амалӣ намудани манфиатҳо вазъро дигаргун намоянд". Аз ин рӯ, таҳкими давлатдорӣ, ҳифзи манфиатҳои миллӣ ва пешбурди сиёсати хориҷии мутавозин барои Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти калидӣ доранд. Масъалаи муҳимтарини сиёсати хориҷии замони соҳибистиклолии давлатии Тоҷикистонро мушаххас гардонидани самтҳои асосии ҳимояи манфиатҳои геополитикии он ташкил медиҳанд.

Мавриди тазаккур аст, ки хулосахое, ки дар раванди таҳқиқот ба даст омадаанд, барои пажӯҳиши минбаъдаи низоми геополитикии ҷаҳони муосир ва равандҳои геополитикӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ ва пайдоиши таҳдиду хатарҳои ба он вобаста метавонанд ҳамчун сарчашмаи назариявӣ истифода бурда шаванд. Инчунин, хулосаҳои таҳқиқот барои возеҳу равшан намудани хусусиятҳои бевоситаи муборизаҳои геополитикӣ низ хеле муҳим мебошанд. Зеро яке аз омилҳои таъсиррасон дар раванди шаклгирии низоми геополитикии олам ва минбаъд дигаргун шудани он муборизаҳои геополитикии субъектҳои раванди геополитикӣ мебошанд.

Ҳамзамон, аризиши назариявии натиҷаҳои таҳқиқот бо он асоснок карда мешаванд, ки хулосаҳо ва баррасиҳои муаллиф дар заминаи таҳлили назарияҳои илмӣ ва тағйирпазирии равандҳои геополитикӣ анҷом дода шудаанд, ки дар самти коркарди концептуалии муборизаҳои геополитикӣ, муайян намудани манфиатҳои геополитикии давлат, ташаккулёбии низоми геополитикии олам ва аз ҳама муҳим барои коркарди механизмҳои мустақамсозии нақш ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳон муҳим мебошанд.

Натиҷаҳои кори диссертатсионии Саймаҳмадов Л.Н. бешубҳа, ба ҳифзи манфиатҳои геополитикӣ дар меҳвари ташаккулёбии муносибатҳои байналмилалӣ ва бархӯрди онҳо вобастагӣ дорад. Маълум аст, ки қонуниятҳои ташаккулёбии манфиатҳои геополитикӣ зери таъсири категорияҳои асосии геополитика ба амал меоянд. То имрӯз дар илмҳои сиёсии муосир се марҳилаи ташаккулёбии манфиатҳои геополитикиро нишон медиҳанд, ки онҳоро унвонҷӯ дар диссертатсия ҳамчун шартҳои асосии пайдо гардидани ин навъи манфиат меномад:

якум, дарки талаботи бунёдӣ ва бақодорӣ, дар заминаи он пайдо гардидани манфиати геополитикӣ;

дуюм, дарки манфиатҳои геополитикӣ ва баррасии он аз ҷониби субъектҳои сиёсати ҷаҳонӣ;

сеюм, дар амал татбиқ намудани манфиатҳои геополитикӣ мебошанд.

Ҳаминтавр, хулосабардори намуда, ҳамчун роҳбари илмӣ андеша дорам, ки аҳамияти назариявӣ ва амалии диссертатсия, пеш аз ҳама, дар масъалагузории мавзӯи "Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир" муҳимияти хосса дорад.

Пешниҳодот ва хулосаҳои асосии диссертатсия имкон дорад дар раванди таълими курсҳои махсус дар раванди таълими фанҳои сиёсатшиносӣ, геополитика, амнияти миллӣ, амнияти байналхалқӣ, сиёсати ҷаҳонӣ, инчунин дар таҳияи барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсии фанҳои мазкур метавонанд истифода шаванд.

Диссертатсияи Саймаҳмадов Л.Н. дар мавзуи “Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.04. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ таҳқиқоти анҷомёфтаи илмӣ буда, пурра ба талаботҳои мавҷудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ пешниҳод карда мешавад, ҷавобгӯ мебошад.

Мазмуну мундариҷаи диссертатсияи мазкур ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мувофиқат менамояд.

Муаллифи диссертатсия - Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ мебошад.

**Рохбари илмӣ, узви вобастаи АМИТ, доктори
илмҳои сиёсӣ, профессор**

« 3 » март с. 2026

Суроғи рохбари илмӣ

ш. Душанбе, к. Роҳи Нав 235

Тел. 93505 15 58

Мухаммад А.Н.

Имзои доктори илмҳои сиёсӣ, профессор Мухаммад А.Н. -ро тасдиқ
мекунам.

Мухаммад А.Н.